

Rådhusgruppen

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen ställer sig bakom Rådhusgruppens ställningstagande med förändring, och uppmanar Lokalförsörjningsnämnden att ta stark hänsyn till rekommendationerna vid fortsatt beredning av rådhusets framtid.

Vidare anser Kommunstyrelsen att Rådhusgruppens uppdrag för avslutat.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade den 21 augusti 2023 att inrätta en särskild beredningsgrupp vid namn Rådhusgruppen. Rådhusgruppens uppgift var att bereda förslag till lokalanvändning för rådhuset då tingsrätten flyttar ut. I uppdragsbeskrivningen stod det att; rådhuset är en strategisk, historisk byggnad belägen centralt i Borås därmed eftersöks en bred överenskommelse kring inriktningen för byggnadens framtida användning.

Rådhusgruppens gemensamma inställning är att rådhuset har ett historiskt, strategiskt och symboliskt viktigt värde för staden därför skall byggnaden värnas och finnas kvar i Borås Stads ägo. Eftersom byggnaden är en viktig tillgång för staden bör också stadens invånare, turister eller andra offentliga aktörer kunna ta del av den. Rådhusgruppen önskar möjliggöra ett öppet, välkomnande, levande och tillgängligt rådhus som kan bidra till att skapa aktivitet vid stora torget. För att göra det behövs det ses över hur lämpliga delar av byggnaden kan öppnas upp för allmänheten. Byggnaden måste tillgänglighetsanpassas och utrymningsvägar för brandutrymning måste ses över.

Ärendet i sin helhet

Kommunstyrelsen beslutade den 21 augusti 2023 att inrätta en särskild beredningsgrupp vid namn Rådhusgruppen. Rådhusgruppens uppgift var att bereda förslag till lokalanvändning för rådhuset då tingsrätten flyttar ut. I uppdragsbeskrivningen stod det att; *rådhuset är en strategisk, historisk byggnad belägen centralt i Borås därmed eftersöks en bred överenskommelse kring inriktningen för byggnadens framtida användning.*

Rådhusgruppen bestod av representanter från varje parti representerat i Borås Stads kommunfullmäktige varav ansvarigt kommunalråd för lokalförsörjningen ledde arbetet som ordförande. Adjungerade var ordförande för lokalförsörjningsnämnden, samt sakkunniga tjänstepersoner. Sekreterare vid mötena var ansvarigt kommunalråds politiska sekreterare. Gruppen sammanträdde vid 5 tillfällen.

Ledamöter i Rådhusgruppen; Ordförande Anna Svalander (L), Andreas Ekström (S), Erik Johnson (MP), Hans Thornander (KD), Helena Ruderfors (C), Jonas Garmarp (M), Kristian Silbvers (SD) och Peter Viberg (V).

Kortare byggnadsfakta av rådhuset

Byggår 1910, ombyggt: 1947, 1996-97.

Fastighetsbeteckning Justitia 1.

Tomtyta 1383.

Bruksarea BRA för byggnaden är 5288 kvm, (= totalarea för samtliga våningsplan, inkl trappor, innerväggar etc).

5 våningar + källare.

I samband med ev. omvandling behöver byggnadens tekniska förutsättningar utredas såsom värme, ventilation, brand, tillgänglighet.

Kommersiella lokaler/restaurang i bottenplanet finns idag.

Enklare historisk bakgrund av rådhuset

Bygget av ett nytt rådhus i Borås aktualiserades i Stadsfullmäktige redan år 1884. Det gamla rådhuset från 1831 hade med åren blivit för litet och kunde inte längre rymma stadens växande administration. Slutligen bestämde man sig för att uppföra en helt ny byggnad som skulle ligga på de Nellsonska och Lindborgska tomterna vid Stora Torgets östra ände. Handlaren Hans Nellson, även kallad ”Rike-Nellson”, hade tidigare donerat sitt hus till staden och endast Lundbergs hus och tomt behövdes därför lösas in. I januari 1906 gjorde de välkända boråsarkitekterna Lars Kellman och Herman Göransson de första skisserna samt kostnadsberäkningar på ett helt nytt rådhus i kvarteret Justitia.

Det slutliga beslutet om att en ny byggnad skulle uppföras togs, efter två timmars debatt, av stadsfullmäktige den 14 juni 1906. I beslutet ingick även en försäljning av den gamla rådhusstomten samt att anslå 10.000 kronor till en arkitekttävling för ett nytt rådhus i Borås.

Arkitektfirman som utsågs som vinnare hade grundats samma år som tävlingen utlystes, 1906, och leddes av två relativt unga arkitekter som vid den här tiden etablerade sig bland landets främsta. Namnet på firman, Tengbom & Torulf. De båda arkitekterna var barndomskamrater och uppdraget med att rita Borås nya rådhus blev den första och en avgörande framgång för dem båda.

Bygget gick enligt planerna, men försenades vid två tillfällen av strejker. Invigningen fick därför skjutas fram till den 7 mars istället för som tänkt den 1 januari 1910.

Rådhuset är en tidig och mycket bra representant för den arkitekturstil som i Sverige kallas för Nationalromantik. Arkitekturstilen, som hade sin storhetstid under 1910-talet, sökte sina förebilder i den inhemska, äldre svenska arkitekturen. Man lånade detaljer och fick inspiration från slott och herresäten från medeltiden och den svenska stormaktstiden. Nationalromantiken är starkt påverkad av liknande idéströmningar i övriga Europa, framförallt i Tyskland och England. Husen byggdes under den här perioden med tunga, slutna fasader av mörkt tegel och avslutades med höga takfall. De smäspröjsade fönsterytorna sitter som på 1600-talet i liv med fasaden och målas nästan alltid vita. Arkitekterna lägger också stor vikt vid att materialen i husen skall vara äkta

och gärna lokala. Fasader med detaljer i natursten blir mycket populära och den moderna, svenska stenindustrin får på det här sättet sitt stora genombrott.

I Borås har Tengbom & Torulf skapat en stor byggnad som består av ett huvudparti mot Stora Torget. Mot Allégatan i öster finns två något lägre flyglar som tillsammans omsluter en liten, öppen gård. Arkitekterna har, i enlighet med arkitekturstilens ideal med stora murytor och rena linjer, eftersträvat att ge huvudfasaden mot torget en så sammanhållen gestaltning som möjligt. Endast huvudentrén och fönsterpartierna för rådhusrätten och stadsfullmäktiges stora sammanträdessalar skulle framträda i fasaden. De två höga tornen, som ger byggnaden dess karaktär, ökar med sin slutenhet intrycket av en stor byggnadsmassa.

Rådhusets interiör vittnar än idag om den höga ambitionsnivå som Borås Stad hade för huset. Besökare möts av trappor av finhuggen granit och i vestibuler och korridorer ligger golv av röd och grå kalksten med små marmorinläggningar. I de mer påkostade salarna finns parkettgolv, väggpaneler i ek och inte minst ett mycket speciellt måleri. Vid 1940-talets början hade Borås stad vuxit ur huset. Ett nytt stadshus planerades och invigdes 1957 varvid stora delar av Rådhuset kom att få nya funktioner främst för rådhusrätten i Borås. Stadsfullmäktige höll dock sina möten i rådhuset fram till oktober 1974 då man efter sammanslagningen med kranskommunerna av utrymmesskäl blev tvungna att flytta.

Rådhuset har under 1900-talets andra hälft helt dominerats av domstolsverksamhet under rådhusrätten och tingsrätten. Den kommunala rådhusrätten förstatligades i januari 1965, men bytte namn till Borås tingsrätt först 1972. Från mitten av 1970-talet disponerades huset till stor del av Borås tingsrätt. I samband med att Borås tingsrätt och Sjuhäradsbygdens tingsrätt slogs samman så genomfördes en större ombyggnad under 1996 och från och med januari 1997 togs hela huset, undantaget restaurangen i bottenvåningen, i anspråk av tingsrätten. Husets interiör anpassades då efter nya brandsäkerhetskrav och helt nya brandceller skapades samtidigt stadsfullmäktiges stora sammanträdessal iordningställdes för domstolen. Rådhuset förändrades också för att klara nya säkerhetsföreskrifter för domstolens verksamhet.

Under 1985 inreddes polisens gamla lokaler i husets bottenvåning till restaurang och en ny terrass skapades utanför rådhuset mot Stora Torget. Lokalerna har därefter haft ett antal krögare som har serverat mat och dryck till stadens invånare och besökare.

Rådhusgruppens grundinställning

Rådhusgruppens gemensamma inställning är att rådhuset har ett historiskt, strategiskt och symboliskt viktigt värde för staden därför skall byggnaden värnas och finnas kvar i Borås Stads ägo. Eftersom byggnaden är en viktig tillgång för staden bör också stadens invånare, turister eller andra offentliga aktörer kunna ta del av den. Rådhusgruppen önskar möjliggöra ett öppet, välkomnande, levande och tillgängligt rådhus som kan bidra till att skapa aktivitet vid stora torget. För att göra det behövs det ses över hur lämpliga delar av byggnaden kan öppnas upp för allmänheten. Byggnaden måste tillgänglighetsanpassas och utrymningsvägar för brandutrymning måste ses över.

Alla verksamheter inom byggnaden behöver inte vara på plats från första dagen. Rådhuset har funnits över 100 år och vi hoppas det kan stå kvar minst 100 år till. Rådhuset och dess verksamheter kan utvecklas och växa sig in i byggnaden inom en

rimlig tidsperiod. Delar av byggnaden bör fortsatt hyras ut för att säkerställa finansieringen av huset.

Kontorsplatser

~~Kontorsplatserna i byggnaden bör hyras ut för att säkerställa finansiering. Då intresset från Borås Stads förvaltningar att flytta in i lokalen har varit mild bör intresset undersökas om något av stadens bolag eller annan lämplig extern part kan hyra in sig och använda lämpliga lokaler i rådhuset som kontorsplatser. Kontorsplatserna och dess korridorer bör vara slutna enheter.~~

Idag inrymmer Rådhuset ca 50 kontorsarbetsplatser med den verksamhet som Domstolsverket bedriver. Rådhusets lokaler kan omvandlas för en funktionell och mer modern arbetsmiljö, med hänsyn till husets förutsättningar. Idémässigt bedöms 2-3st tingssalar vara kvar för ex samlings/möteslokal, publika ytor, representation och att övriga 6-7 tingssalar kan omvandlas för ex. kontorslokaler eller för andra behov. Denna omvandling ihop med förtätning av vissa större kontorsrum innebär att ca 50-80 kontorsarbetsplatser bedöms kunna inrymmas i Rådhuset.

Öppet Rådhus

Om delar av rådhuset ska öppnas upp för allmänheten bör det finnas verksamhet i lokalerna som lockar människor att besöka huset. Det behöver finnas personal för att bemanna eventuell verksamhet. Tingssalarna kan användas som representationsvåning och för möten. Det befintliga vigselrummet lämpar sig utmärkt för vigslar. De par som önskar dela en lunch med anhöriga och vänner kan använda sig av representationsvåningen. När tingssalarna inte är bokade för representation eller vigsel bör de kunna användas för annat lämpligt ändamål som exempelvis mötesrum för verksamheter i rådhuset och kommunens förvaltningar.

Ytorna vid entréhallen samt uppför trapporna till nästa våning skulle kunna öppnas upp för allmänheten. I dessa publika ytor skulle någon verksamhet kunna skapas som ger borårare, turister och besökare anledning att besöka byggnaden. Rådhusgruppen ser möjligheter till flera alternativ som kan bemanna och nyttja dessa ytor. Det finns även möjlighet att kombinera föreslagna alternativ.

Möjlig användning för ytorna kan vara:

- Turistbyrå.
- Förvaltningsgemensam medborgarservice - kommunalt kontaktcenter/medborgarkontor.
- Stadsrummet flyttas från kulturhuset till rådhuset.
- Museiverksamhet och/eller läsrum.
- Reception, Boråsshop/museishop, guide turer och/eller enklare café.
- Tillfälliga utställningar.

Tidsperspektiv

Tingsrättens nya domstolsbyggnad ser ut att bli klar till maj 2025. Med en eventuell flytt från rådhuset i augusti 2025. Renovering av rådhusets fogar, fasad, fönster och tak planeras för perioden mars - september 2026. Trolig inflyttning av nya verksamheter vid senare del av 2026.

Övriga kommentarer

Vid eventuellt beslut om representationsvåning i rådhuset bör stadens representationsvåning i flaménska gården upphöra att användas som representationsvåning. Med vigselrum i rådhuset bör vigselrummet i stadshuset också upphöra att användas som vigselrum.

Inventering av det som finns i rådhuset som tillhör Borås Stad och vad som tillhör Domstolsverket bör göras.

Plan 1, som idag innehar restaurangverksamhet, bör i framtiden fortsätta inneha privat restaurangverksamhet eller annan kommersiell verksamhet.

Miljön utanför rådhuset, som är i anslutning till torget, bör ses över för att säkerställa att ytan blir en öppen yta som bjuder in besökare till byggnaden samt bidrar till att aktivera torget.

Beslutet expedieras till

1. Lokalförvaltningsnämnden

Andreas Exner (SD)

Kommunalråd

Kristian Silbvers (SD)

Ledamot